

K Z O M U N I K A C J E
B A D A N I A

Warszawa, lipiec 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/93/2012

KONTAKTY Z SĄSIADAMI

I INNE WIĘZI SPOŁECZNE

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Współczesnym przemianom towarzyszy osłabienie tradycyjnych więzi społecznych, szczególnie tych bazujących na bliskości terytorialnej. W związku z tym zmniejsza się również rola więzi sąsiedzkich. Równocześnie obserwujemy nostalgię za tego typu relacjami. Od kilku lat niektóre społeczności lokalne organizują Dzień Sąsiada.

W czerwcowym badaniu¹ zapytaliśmy respondentów, jak zmienia się obyczajowość Polaków w zakresie stosunków sąsiedzkich² oraz o inne więzi społeczne. Interesowało nas również czy Polacy w obliczu kłopotów mogą liczyć na pomoc innych i czy generalnie czują się osamotnieni, czy też nie.

STOSUNKI SĄSIEDZKIE

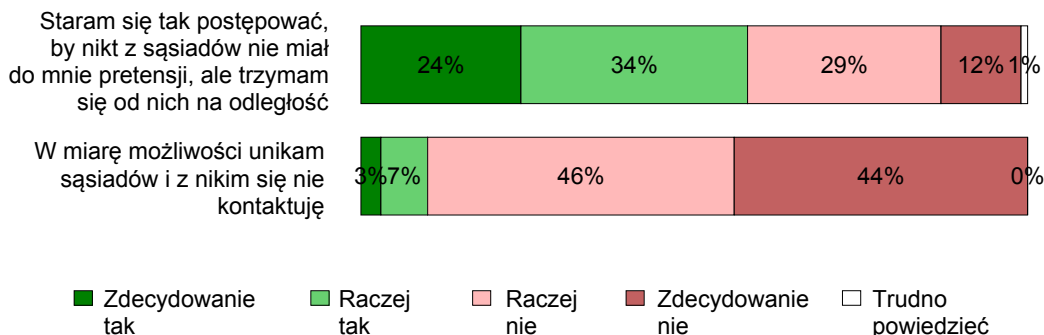
Większość Polaków (58%) zachowuje dystans wobec swoich sąsiadów. Pragną poprawnych, ale niezbyt bliskich z nimi stosunków. Z drugiej strony dwie piąte badanych (41%) nie zgadza się z opinią, że dystans charakteryzuje ich kontakty z sąsiadami.

Ponadto dystans nie oznacza całkowitego odcinania się od kontaktów z osobami mieszkającymi w sąsiedztwie. Tylko co dziesiąty badany (10%) twierdzi, że unika jakichkolwiek kontaktów z sąsiadami. Zdecydowana większość (90%) nie pragnie i nie wprowadza w życie zasady całkowitego odcięcia.

¹ Pytanie o relacje z sąsiadami zostało opracowane przez Ewę Kaltenberg-Kwiatkowską. Zob. E. Kaltenberg-Kwiatkowska, *Sąsiedztwo we współczesnym mieście – stereotypy i rzeczywistość*, w: *Stare i nowe struktury społeczne w Polsce*, t. III *Czynniki miastotwórcze w okresach wielkich zmian społecznych*, pod red. W. Misztala i J. Styki, Lublin 2002.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (265) przeprowadzono w dniach 14 – 20 czerwca 2012 roku na liczącej 1013 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. JAK UKŁADAJĄ SIĘ PANU(I) STOSUNKI Z SĄSIADAMI TU, GDZIE PAN(I) MIESZKA? CZY PONIŻSZE STWIERDZENIA ODZWIERCIEDLAJĄ PAN(I) STOSUNKI Z SĄSIADAMI CZY TEŻ NIE?

Aby dokładniej przyjrzeć się relacjom sąsiedzkim, spytaliśmy o kilka najbardziej powszechnych sytuacji: powitanie przy przypadkowych spotkaniach, drobne przysługi, kontakty towarzyskie i kłótnie sąsiedzkie. Najbardziej charakterystyczną postawą jest ograniczanie się wyłącznie do kontaktów grzecznościowych, tzn. witanie się z napotkanymi sąsiadami. Ponad cztery piąte Polaków (83%) utrzymuje tylko tego rodzaju kontakty przynajmniej z niektórymi sąsiadami. Co trzeci (30%) przyznaje, że ten typ relacji charakteryzuje jego kontakty z większością sąsiadów. Dość powszechne (73%) jest także świadczenie sobie drobnych przysług, np. pożyczenie czegoś, popilnowanie dziecka. Jednak zdecydowana większość badanych (62%) przyznaje, że tak zażyłe stosunki łączą ich tylko z nielicznymi sąsiadami. Co trzeci respondent (34%) twierdzi, że utrzymuje z sąsiadami kontakty towarzyskie: odwiedzają się, bywają u siebie na imieninach i innych uroczystościach rodzinnych (29% twierdzi, że ma od jednego do pięciu takich sąsiadów). Stosunkowo niewiele osób (6%) jest skonfliktowanych z sąsiadami, ale zdecydowana większość z nich (5%) przyznaje, że tylko z nielicznymi.

W 2008 roku wyjątkowo wielu respondentów deklarowało, że ich kontakty z sąsiadami ograniczają się do konwencjonalnego „dzień dobry”. Obecnie znacznie mniej osób utrzymuje tak oszczędne relacje z sąsiadami – są to odsetki zbliżone do pomiarów z 1995 i 2000 roku. Natomiast rzadziej niż w połowie lat dziewięćdziesiątych sąsiedzi świadczą dziś sobie drobne przysługi i utrzymują kontakty towarzyskie.

Tabela 1

Czy są tacy sąsiedzi, o których może Pan(i) powiedzieć, że:	Wskazania badanych według terminów badań			
	1995	2000	2008	2012
	w procentach			
kiedy się spotykamy to powiemy sobie „dzień dobry”, ale nic więcej				
Nie ma takich sąsiadów	14	13	8	17
Są	86	87	92	83
– od jednego do pięciu	28	29	29	31
– więcej, ale nie większość	23	25	25	22
– większość	35	33	38	30
świadczymy sobie drobne przysługi				
Nie ma takich sąsiadów	22	24	24	27
Są	78	76	76	73
– od jednego do pięciu	55	54	61	62
– więcej, ale nie większość	11	11	8	6
– większość	12	11	7	5
bywamy u siebie na imieninach, uroczystościach rodzinnych itp.				
Nie ma takich sąsiadów	59	62	68	66
Są	41	38	32	34
– od jednego do pięciu	31	31	28	29
– więcej, ale nie większość	5	4	2	4
– większość	5	3	2	1
ciągle są z nimi kłótnie				
Nie ma takich sąsiadów	-	-	94	94
Są	-	-	6	6
– od jednego do pięciu			4	5
– więcej, ale nie większość			1	1
– większość			1	0

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Więzi sąsiedzkie zależą od typu społeczności lokalnej. W społecznościach wiejskich ponad cztery piąte mieszkańców (81%) twierdzi, że wśród ich sąsiadów są osoby na pomoc których mogą liczyć, np. jeśli potrzebują coś pożyczyć lub znaleźć kogoś do popilnowania dziecka, a niemal połowa (44%) utrzymuje kontakty towarzyskie przynajmniej z niektórymi sąsiadami (w największych miastach odpowiednio 64% i 21%). Badani żyjący w miastach częściej utrzymują z sąsiadami jedynie kontakty konwencjonalne, które nie wychodzą poza pozdrowienia przy przypadkowych spotkaniach (90% w największych aglomeracjach i 78% wśród mieszkańców wsi). Co więcej w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców aż dwie piąte badanych (40%) twierdzi, że ich kontakty z większością sąsiadów to kontakty grzecznościowe, podczas gdy w społecznościach wiejskich deklaruje tak tylko co czwarty (26%). Ciągłe konflikty z sąsiadami są bardzo rzadkie, niezależnie od wielkości miejscowości, w których badani mieszkają.

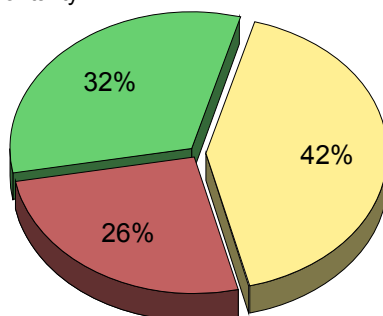
Tabela 2

Typy kontaktów sąsiedzkich	Miejsce zamieszkania				
	wieś	miasta			
		do 20 tys. ludności	20–100 tys.	101–500 tys.	501 tys. i więcej
w procentach					
◆ Konwencjonalne („na dzień dobry”)					
Nie ma takich sąsiadów	22	17	15	14	10
Są	78	83	85	86	90
– od jednego do pięciu	26	32	38	36	25
– więcej, ale nie większość	25	20	15	21	25
– większość	26	31	31	28	40
◆ Świadczeniowe („świadczymy sobie drobne przysługi”)					
Nie ma takich sąsiadów	19	22	32	38	36
Są	81	78	68	62	64
– od jednego do pięciu	67	67	58	53	54
– więcej, ale nie większość	9	5	5	4	3
– większość	5	6	5	5	7
◆ Towarzyskie („bywamy u siebie”)					
Nie ma takich sąsiadów	56	66	70	74	79
Są	44	34	30	26	21
– od jednego do pięciu	37	29	26	22	16
– więcej, ale nie większość	6	3	1	3	3
– większość	1	2	2	1	2
◆ Konfliktowe („ciągle są z nimi kłótnie”)					
Nie ma takich sąsiadów	93	93	95	96	95
Są	7	7	5	4	5
– od jednego do pięciu	6	6	4	2	4
– więcej, ale nie większość	1	1	1	1	1
– większość	0	0	0	1	0

Towarzyskie i świadczeniowe typy kontaktów to przykład dobrych i bliskich relacji z sąsiadami. Co trzeci Polak (32%) twierdzi, że takie właśnie stosunki utrzymuje z sąsiadami, tzn. odwiedza przynajmniej niektórych z nich i może się do nich zwrócić z prośbą o drobną przysługę. Dwie piąte (42%) ma wśród swoich sąsiadów osoby, z którymi spotyka się w celach towarzyskich lub przynajmniej może liczyć na ich pomoc w drobnych sprawach. Natomiast jeden na czterech (26%) deklaruje, że wśród jego sąsiadów nie ma nikogo, z kim utrzymywałby kontakty towarzyskie, bądź na kogo mógłby liczyć, gdyby potrzebował pożyczyc przysłowiową szklanekę cukru.

RYS. 2. WSKAŹNIK DOBREGO SĄSIEDZTWA

Przynajmniej z niektórymi sąsiadami utrzymuje kontakty zarówno towarzyskie jak i świadczeniowe

Przynajmniej z niektórymi sąsiadami utrzymuje jeden z dwóch typów kontaktów

Nie utrzymuje z żadnym z sąsiadów towarzyskich ani świadczeniowych kontaktów

Zdecydowana większość badanych nie utrzymujących bliższych relacji z sąsiadami – ani towarzyskich ani świadczeniowych (92%), twierdzi, że ich kontakty ograniczają się do grzecznościowego „dzień dobry”, a niemal połowa z nich (47%) tak określa stosunki z większością sąsiadów. Wśród badanych, którzy utrzymują bardzo bliskie relacje przynajmniej z niektórymi sąsiadami, co piąty (21%) przyznaje jednak, że w większości przypadków są to kontakty konwencjonalne.

Tabela 3

Czy są tacy sąsiedzi, o których może Pan(i) powiedzieć, że kiedy się spotykamy to powiemy sobie „dzień dobry”, ale nie więcej	Wskaźnik dobrego sąsiedztwa		
	Brak kontaktów towarzyskich i świadczeniowych	Jeden typ kontaktów z przynajmniej niektórymi sąsiadami	Utrzymywanie zarówno kontaktów towarzyskich jak i świadczeniowych przynajmniej z niektórymi sąsiadami
	w procentach		
Nie ma takich sąsiadów	8	14	30
Są	92	86	70
– od jednego do pięciu	28	37	25
– więcej, ale nie większość	17	23	25
– większość	47	26	21

Zestawienie wskaźnika dobrego sąsiedztwa z opiniami na temat zachowywania dystansu wobec sąsiadów potwierdza, że brak bliższych relacji ma związek z preferowaniem stosunków poprawnych, ale nie zażyłych. Wśród badanych, którzy nie utrzymują z sąsiadami

kontaktów towarzyskich ani świadczeniowych 79% twierdzi, że stara się postępować tak, aby nikt z sąsiadów nie miał do nich pretensji, ale że trzyma się od nich na odległość (wśród osób deklarujących bliskie relacje – 44%).

Tabela 4

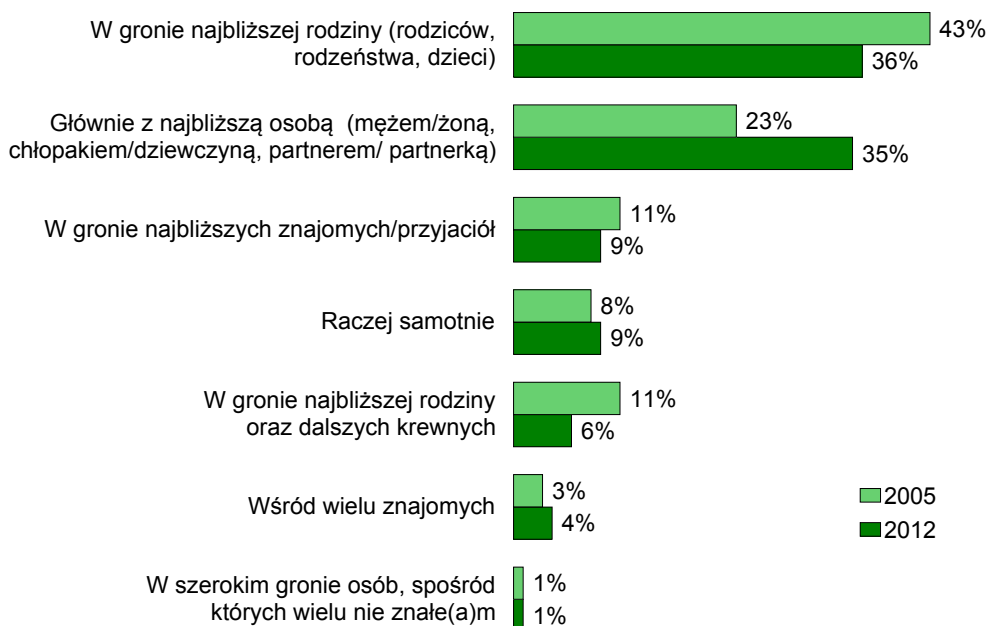
Czy poniższe stwierdzenie odzwierciedla Pan(i) stosunki z sąsiadami czy też nie? Staram się tak postępować, by nikt z sąsiadów nie miał do mnie pretensji, ale trzymam się od nich na odległość.	Wskaźnik dobrego sąsiedztwa		
	Brak kontaktów towarzyskich i świadczeniowych	Jeden typ kontaktów z przynajmniej niektórymi sąsiadami	Utrzymywanie zarówno kontaktów towarzyskich jak i świadczeniowych przynajmniej z niektórymi sąsiadami
	w procentach		
Zdecydowanie tak	32	23	17
Raczej tak	47	32	27
Raczej nie	13	30	40
Zdecydowanie nie	5	14	15
Trudno powiedzieć	3	1	1

INNE WIĘZI SPOŁECZNE

W kontekście stosunków sąsiedzkich spytaliśmy także o inne więzi społeczne. Ich znaczenie próbowaliśmy ocenić, pytając o czas spędzany z innymi ludźmi. Największa grupa najczęściej spędza wolny czas z najbliższą rodziną – z rodzicami, rodzeństwem, dziećmi (36%) oraz partnerem/partnerką (35%). Co jedenasty badany (9%) preferuje towarzystwo najbliższych przyjaciół i znajomych. Tyle samo osób (9%) deklaruje, że większość czasu spędza samotnie. Co siedemnasty Polak (6%) w czasie wolnym zazwyczaj spotyka się z rodziną, nie tylko tą najbliższą, ale także z dalszymi krewnymi. Czterech na stu (4%) najczęściej przebywa w gronie znajomych. Tylko nieliczni (1%) spędzają czas z wieloma osobami, wśród których są również nieznanymi.

W ostatnich siedmiu latach odnotowaliśmy istotne zmiany, jeśli chodzi o kontakty z rodziną. Znacznie więcej osób wolny czas spędza głównie z partnerem, mężem, żoną, chłopakiem bądź dziewczyną, a rzadziej z innymi najbliższymi członkami rodziny. Dużo mniej osób twierdzi także, że spędza wolny czas z dalszą rodziną. Zmiany te mogą wynikać zarówno z przemian modelu rodziny (większego znaczenia rodziny nuklearnej, wzrostu liczby rodzin bezdzietnych oraz roli, jaką odgrywają związki nieformalne), jak i z przemian obyczajowych, czyli większej akceptacji zmian roli jaką pełni rodzina.

RYS. 3. W JAKI SPOSÓB W CIĄGU OSTATNICH 12 MIESIĘCY NAJCZĘŚCIEJ SPĘDZAŁ(A) PAN(I) SWÓJ WOLNY CZAS?

Samotne spędzanie czasu wolnego zdecydowanie częściej deklarują osoby starsze, powyżej 65 roku życia (20%). Natomiast najmłodsi respondenci (18–24 lata) znacznie częściej niż pozostali wolny czas spędzają głównie z przyjaciółmi i najbliższymi znajomymi (34%).

Tabela 5

W jaki sposób w ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej spędzał(a) Pan(i) swój wolny czas?	Wskazania badanych według ich wieku					
	18–24 lata	25–34	35–44	45–54	55– 64	65 lat i więcej
	w procentach					
Z najbliższą rodziną, partnerem*	46	75	83	71	73	70
W gronie najbliższych znajomych/przyjaciół	34	8	4	10	6	2
Raczej samotnie	6	2	6	5	12	20
W gronie najbliższej rodziny oraz dalszych krewnych	1	5	4	12	7	6
W szerokim gronie znajomych i nieznajomych**	14	9	4	1	2	1

* Połączone kategorie „W gronie najbliższej rodziny (rodziców, rodzeństwa, dzieci)” oraz „Głównie z najbliższą osobą (mężem/zoną, chłopakiem/dziewczyną, partnerem/ partnerką)”

** Połączone kategorie „Wśród wielu znajomych” oraz „W szerokim gronie osób, spośród których wielu nie znał(a)m”

POCZUCIE WSPARCIA A POCZUCIE OSAMOTNIENIA

Od końca lat dziewięćdziesiątych badamy również, czy Polacy w trudnej sytuacji mogą liczyć na czyjąś pomoc. Obecnie zdecydowana większość (86%) ma poczucie wsparcia, jest przekonana, że są osoby, które by im pomogły. Co ósmy (12%) twierdzi jednak, że ze wszystkimi problemami zostaje sam.

Od 1999 roku, kiedy to po raz pierwszy badaliśmy tę kwestię, w zasadzie nie zmienił się odsetek badanych, którzy twierdzą, że nie mają się do kogo zwrócić ze swoimi problemami. Mimo to zwiększyła się liczba osób przekonanych, że w razie potrzeby mogą liczyć na czyjeś wsparcie, zmniejszyła natomiast liczba tych, którzy nie są pewni lub nie mieli okazji tego sprawdzić.

Tabela 6

Każdemu zdarza się czasem znaleźć w sytuacji, kiedy nagle wszystko się wali, np. brakuje pieniędzy, nie powodzi się w pracy albo w domu, nie wychodzą plany, nic się nie układa. Czy jest ktoś, na kogo może Pan(i) liczyć w każdej sytuacji, kto nie odmówi Panu(i) pomocy, rady, pożyczki itp?	Odpowiedzi respondentów według terminu realizacji badania		
	VIII 1999	X 2005	VI 2012
	w procentach		
Tak, jest taka osoba, na której pomoc w każdej sytuacji mogę liczyć	78	83	86
Nie, nie ma takiej osoby, ze wszystkimi problemami zwykle pozostaję sam(a)	14	12	12
Trudno powiedzieć, nie miałe(a)m okazji tego sprawdzić	8	5	2

Wsparcie sąsiedzkie tylko nieznacznie wpływa na przekonanie, że w obliczu trudności człowiek nie jest sam. Dużo ważniejsze pod tym względem są inne więzi społeczne. Na brak wsparcia znacznie częściej skarżą się osoby, które zazwyczaj spędzają wolny czas samotnie (22%). Należy jednak podkreślić, że nawet oni w zdecydowanej większości (76%) deklarują, że w obliczu kłopotów nie są sami. Wiek badanych raczej nieznacznie różnicuje przekonanie o wsparciu. Duże znaczenie ma natomiast ocena własnej sytuacji materialnej. Osoby określające ją jako złą znacznie częściej skarżą się, że ze wszystkimi problemami pozostają same (23%) – zob. tabele aneksowe.

Tabela 7

Czy jest ktoś, na kogo może Pan(i) liczyć w każdej sytuacji, kto nie odmówi Panu(i) pomocy, rady, pożyczki itp.?	W jaki sposób w ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej spędzał(a) Pan(i) swój wolny czas?				
	Samotnie	Z najbliższą rodziną, partnerem	W gronie najbliższej rodziny oraz dalszych krewnych	W gronie najbliższych znajomych/przyjaciół	W szerokim gronie znajomych i nieznajomych
	w procentach				
Tak, jest taka osoba, na której pomoc w każdej sytuacji mogę liczyć	76	86	88	95	86
Nie, nie ma takiej osoby, ze wszystkimi problemami zwykle pozostaję sam(a)	22	11	9	5	14
Trudno powiedzieć, nie miał(a)m okazji tego sprawdzić	2	3	3	0	0

Co ósmy badany (12%) zna tylko jedną osobę, którą mógłby prosić o pomoc, radę lub pożyczkę, gdyby ich potrzebował. Co piąty (21%) zna dwie takie osoby, a co trzeci (32%) od trzech do czterech. Na pomoc pięciu do dziesięciu osób mogłoby liczyć 20% badanych, a bardzo niewielu (1%) zna więcej niż dziesięć takich osób. Dorosły Polak może liczyć na bezinteresowną pomoc średnio trzech osób.

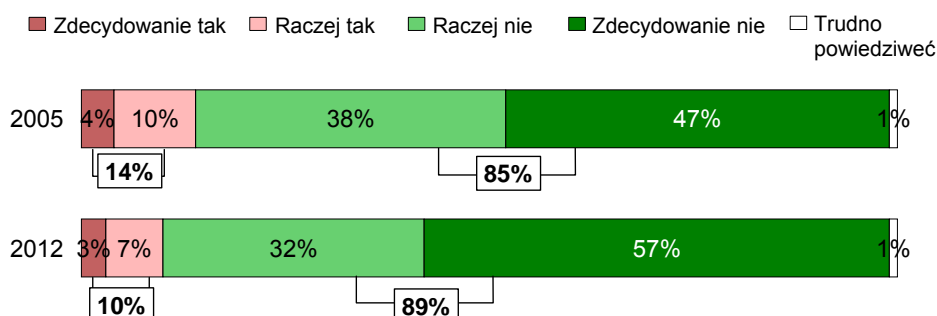
Tabela 8

Na pomoc ilu osób może lub mógłby (mogłaby) Pan(i) liczyć, gdyby zaistniała taka sytuacja?	VIII 1999	X 2005	VI 2012
	w procentach		
Na nikogo nie mogę liczyć	14	12	12
Mogę liczyć na pomoc jednej osoby	10	23	12
Dwóch osób	20	22	21
Trzech lub czterech osób	25	26	32
Pięciu do dziesięciu osób	19	11	20
Powyżej dziesięciu osób	2	1	1
Trudno powiedzieć	10	5	2
Średnia	3 osoby	2 osoby	3 osoby

Nie dziwi zatem fakt, że co dziesiąty badany (10%) czuje się osamotniony. Choć jest to nieco mniejszy odsetek niż w 2005 roku (wówczas 14%), jednak nadal znaczący.

Poczucie osamotnienia znacznie częściej dotyka ludzi starszych i będących w trudnej sytuacji materialnej. Skarży się na nie co czwarty ankietowany powyżej 65 roku życia (24%) i co czwarty (25%) oceniający warunki materialne swojego gospodarstwa domowego jako złe – zob. tabele aneksowe.

RYS. 4. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, CZUJE SIĘ PAN(I) OSAMOTNIONY(A) CZY TEŻ NIE?

Więzi sąsiedzkie badamy od połowy lat dziewięćdziesiątych i choć przemiany tego typu relacji następują bardzo powoli, to już teraz odnotowujemy pewne różnice. Obecnie mniej osób deklaruje utrzymywanie kontaktów towarzyskich i świadczenie sobie drobnych przysług niż przed kilkunastoma laty. Swoje relacje z sąsiadami jako bardziej zażyłe określają osoby mieszkające na wsi. Niemal połowa z nich utrzymuje kontakty towarzyskie przynajmniej z niektórymi sąsiadami (w największych miastach tylko co piąty).

Analizując znaczenie innych więzi społecznych należałoby zwrócić uwagę na wpływ wieku. Choć ponad dwie trzecie ogółu badanych przyznaje, że wolny czas spędza głównie z partnerem lub najbliższymi członkami rodziny, to wśród najmłodszych respondentów (18–24 lata) takie deklaracje składa mniej niż połowa. Osoby te natomiast znacznie częściej przebywają w gronie przyjaciół i bliskich znajomych. Z drugiej strony najstarsi respondenci znacznie częściej niż pozostali spędzają wolny czas samotnie. Oni też najczęściej skarżą się na brak wsparcia ze strony innych ludzi oraz poczucie osamotnienia. Także osoby znajdujące się w złej sytuacji materialnej znacznie częściej deklarują, że w obliczu kłopotów nie mają się do kogo zwrócić.

Opracowała

Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Każdemu zdarza się czasem znaleźć w sytuacji, kiedy nagle wszystko się wali, np. brakuje pieniędzy, nie powodzi się w pracy albo w domu, nie wychodzą plany, nic się nie układa. Czy jest ktoś, na kogo może Pan(i) liczyć w każdej sytuacji, kto nie odmówi Panu(i) pomocy, rady, pożyczki itp.?			Liczba osób
		Tak, jest taka osoba, na której pomoc w każdej sytuacji mogę liczyć	Nie, nie ma takiej osoby, ze wszystkimi problemami zwykle pozostaję sam(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		86	12	2	1011
Płeć	Mężczyźni	83	13	3	477
	Kobiety	89	10	1	534
Wiek	18-24 lata	92	8	1	124
	25-34	91	9		199
	35-44	86	11	3	164
	45-54	78	16	5	160
	55-64	85	12	4	187
	65 lat i więcej	85	14	1	176
Miejsce zamieszkania	Wieś	84	12	4	394
	Miasto do 20 tys.	82	17	1	155
	20-100 tys.	88	9	3	192
	101-500 tys.	92	8		162
	501 tys. i więcej mieszk.	88	10	2	108
Wykształcenie	Podstawowe	81	17	2	196
	Zasadnicze zawodowe	78	17	5	262
	Średnie	90	8	2	362
	Wyższe	95	5	0	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	93	7		104
	Średni personel, technicy	91	9		51
	Pracownicy adm.-biurowi	93	4	3	62
	Pracownicy usług	93	5	1	65
	Robotnicy wykwalifikowani	82	12	5	128
	Robotnicy niewykwalifik.	68	25	7	32
	Rolnicy	85	11	4	65
Pracujący na własny rach.	90	7	3	30	
Bierni zawodowo	Renciści	77	23		68
	Emeryci	86	11	3	234
	Uczniowie i studenci	94	6		64
	Bezrobotni	73	25	1	56
	Gospodynie domowe i inni	90	10		53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	85	10	5	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	91	8	1	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	88	10	2	215
	prywatnym gosp. rolnym	85	11	4	67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	79	16	5	46
	501-750	86	14		44
	751-1000	86	12	2	31
	1001-1500	94	3	3	30
	Powyżej 1500 zł	98	2		46
Ocena własnych war. mater.	Złe	76	23	1	141
	Średnie	85	12	3	456
	Dobre	91	7	2	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	96	3	1	65
	Raz w tygodniu	88	10	2	471
	1-2 razy w miesiącu	82	15	3	163
	Kilka razy w roku	85	13	2	203
	W ogóle nie uczestniczy	83	16	2	108
Poglądy polityczne	Lewica	88	11	1	176
	Centrum	87	12	2	314
	Prawica	89	10	2	282
	Trudno powiedzieć	82	14	5	239

Tabela 2

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, czuje się Pan(i) osamotniony(a) czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		10	89	1	1013
Płeć	Mężczyźni	8	91	1	478
	Kobiety	13	86	1	535
Wiek	18-24 lata	5	95	1	124
	25-34	4	95	1	199
	35-44	9	90	1	164
	45-54	7	92	1	160
	55-64	12	87	1	189
	65 lat i więcej	24	74	2	177
Miejsce zamieszkania	Wieś	10	90	0	395
	Miasto do 20 tys.	16	83	1	156
	20-100 tys.	10	87	2	192
	101-500 tys.	8	91	1	162
	501 tys. i więcej mieszk.	8	92	1	108
Wykształcenie	Podstawowe	23	76	1	197
	Zasadnicze zawodowe	9	90	1	264
	Średnie	7	91	2	362
	Wyższe	5	94	1	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	3	95	2	104
	Średni personel, technicy	2	98		51
	Pracownicy adm.-biurowi	9	90	1	62
	Pracownicy usług	5	93	2	65
	Robotnicy wykwalifikowani	4	96		128
	Robotnicy niewykwalifik.	7	93		32
	Rolnicy	1	99		65
	Pracujący na własny rach.		100		30
Bierni zawodowo	Renciści	21	79		69
	Emeryci	22	77	1	234
	Uczniowie i studenci	6	92	2	64
	Bezrobotni	15	82	3	56
	Gospodynie domowe i inni	12	87	1	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	94	1	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	94	2	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	96	0	215
	prywatnym gosp. rolnym	2	98		67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	10	90		46
	501-750	1	93	5	44
	751-1000	3	97		31
	1001-1500		96	4	30
	Powyżej 1500 zł	3	97		46
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	73	2	142
	Średnie	10	89	1	457
	Dobre	6	93	1	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	87		65
	Raz w tygodniu	9	90	1	472
	1-2 razy w miesiącu	11	88	1	163
	Kilka razy w roku	11	89	0	205
	W ogóle nie uczestniczy	12	85	3	108
Poglądy polityczne	Lewica	11	89		176
	Centrum	7	93	1	317
	Prawica	10	89	1	282
	Trudno powiedzieć	15	83	2	239